

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

— AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.

Tartalom. Anyakönyveink és az államhatalom. Eröss Lajos. — Tárca. Adalékok stb. Tóth S. — Közügyeink. Két ultramontán nyilatkozat. Vöröss Zsigmond. — Levél a szerkesztőhöz. Hajdú József. — Egy és más stb. — Különlélek. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Anyakönyveink és az államhatalom.

A „Debreczeni Protestáns Lap“ folyó évi 29-ik számában, — egy előbbi s a családkönyvek vezetésében a lelkési kar vállaira neheződő teher aggodalmaival telt jajkiáltásra, — az aggódók gondjait eloszlatni s bennünket a létező viszonyokkal kibékíteni, egy cikk jelent meg olyan tartalommal, melyet szó nélkül hagyni egy volna jogérzékünk teljes eltompulásának szomorú beismerésével s oly vastag indifferentizmussal, melytől én ugyan a magam részéről sokkal inkább félek, mint az —ő—ő— által emlegetett phaedrusi kígyók egész dandarától.

Ebben a cikkben ugyanis —ő—ő— több általános s a családkönyvek előnyei, mint szükségességéről tett s részemről is minden ízökben osztott egészséges megjegyzése után váratlanul olyan térre csap át, a hol többé nem pusztá vélemények, ártatlan javaslatok, hanem elvek és jogok forognak szóban; egyház és állam néz farkasszemet, amaz defensiv szerepre szorítva, ez aggressiv lépésre incitálva. És épen ez az a tér, a hol a mi útaink szétválnak és én, mint lelkész, legjobb meggyőződésemet követve, egyházam oldala mellé lépek, hogy tőlem telhetőleg támogassam azt igazaiban, jogaiban, s ha egyebet nem tehetek, tiltakozzam még csak feltevése ellen is annak, hogy „nincs távol az idő“, mikor az —ő—ő— által is „egyházunk jogának“ tartott olynemű köteleesség teljesítésétől, mint az anyakönyvvezetés, egyszerűen felmentessünk.

Azt igenis szívesen elismerem, — mert tapasztalom, mert érzem, — hogy a lelkészek „büntető törvénykönyvünk jelentőségteljes kifejezése szerint“ mainapság közhi-

vatalnokoknak tekintetnek; azt is megengedem, — bár én nem hiszem, — hogy az anyakönyvek vezetésénél a lelkészekre többé szükség nincs, „sőt az állam nagyon sok (?) oly képesített egyénnel rendelkezhetnék, kiket e munkálat teljesítésével nyugodtsággal megbízhatna“; azonban, — és itt fekszik a kérdés súlypontja, — ha csakugyan tetszenék annak az államnak a holnapi napon az —ő—ő— által észlelt „törekvését“ akként megvalósítani, hogy az anyakönyvek vezetéséből reánk eső „megtiszteltetés“ sovány tehenét valamely hivatalos s egyenesen tőle függő közegének adományozná oda: vajjon ez a közeg adatait a multa vonatkozólag honnan venné s hova fordulna p. o. egy oly örökösödési ügyben, a hol harmad- és negyed-ízigen, vagy tovább kívántatnak az anyakönyvi adatok visszafele, — be a letűnt század feledé-fedte homályába?

Mert azt talán —ő—ő— is megengedi s érteni fogja, hogy eddig vezetett s az egyház örökösödése s gondoskodása folytán fentmaradt anyakönyveink ugyancsak az egyháznak olyan kétségbevonhatatlan örök tulajdonát képezik, a melyet attól sem állam, sem semminemű földi hatalmasság soha el nem vehet, a nélkül, hogy az erőszakosság terére lépve, a tulajdonjog szentségének lábbal taposhatását minden morális érzék megfojtásával s a tulajdonjogon nyugvó összes civilizáció összetörésével a legbrutálisabb formában maga ellen ne proklamálná s sírját maga-magának meg ne ásná. Már pedig a költő szavai szerint „Etwas muss der Mensch sein eigen nennen, sonst wird er morden und brennen“ s az állam ezt, ha valaha, úgy a mostani dynamitos világban bizonyosan érteni fogja.

Igy állván a dolog, felfogásom szerint, az anyakönyvek elvétele s állami közegek által való vezethetésének kérdése egyáltalában nem olyan könnyű dolog, mint azt —ő—ő— hinni látszik s e lap olvasóival elhítenni szeretné. Sőt „ha az idők jeleit én is jól mérlegelem“, no meg ha a

meglevő viszonyokat mélyebben szemügyre veszem, úgy találom, hogy azok az anyakönyvek a dolog természetéből kifolyólag bizony még sokáig kezeink között fognak maradni, azoknak vezetése alól bennünket az állam egyhamar már csak azért sem menthet fel, mert 1-ször is régi anyakönyveinket, mint irattárunk egy részét, neki át nem adnók és mert 2-szor az államnak érdeke ref. egyházunk felbomlása nem lehet; holott ama hosszas gyakorlat folytán szerzett jog elvételét épen —ő—ő— szerint „ref. egyházunknak mielőbbi dissolutiója“ követné.

Jól tudom én, hogy sokan lesznek lelkésztársaim között, s még többen a laikusok bizonyos, általam itt meg nem nevezhető osztályában, a kik vagy aggodalommal, vagy a jól ismert s féltékenykedő irigység kicsinylő mosolyával gondolnak ellenemben azon felsőbb rendeleten nyugvó kötelességre, mely minden lelkipásztornak szigorúan meghagyja, hogy az anyakönyvek hiteles másolatai a szolgabírói hivatalhoz évenként pontosan beküldessenek. Ez a szokás ma már tagadhatatlanul megvan és helyesen van meg, azonban az ezen úton begyűlt anyakönyvi párok oly szerény helyet foglalnak még el a megyék levéltáraiban s illetőleg ezen fontos intézkedésnek gyökérszála annyira a közelmúltban fekszenek, hogy p. o. az erdélyi egyházkerület területén az anyakönyvek másolatainak említettem helyre való hivatalos beszolgáltatása csak az aligmúlt 1885-ik évben rendeltetett el. No bizony tehát ez a párányi porszem soká növi még magát ki olyan kolossális kösziklává, hogy annak csúcsáról az államhatalom a szegény lelkészek feje felett csakúgy könnyedén elnézhetne! De ha valaha kinövi is, képtelenségnek tartom a jogok védelmére alakult államról a jogok oknélküli erőszakos elvételét ma már feltételezni, még azon esetben is, ha azok a jogok pusztán szokáson alapuló történelmi jogok volnának is. Mert a jognak pusztá negatiója is sokszor jogtalanság, holott „jus omne supra omnem positum est injuriam.“

Ugyanazért ne fenyegetsen bennünket senki gyermekes módon. A prot. lelkészi kar eddig sem tartozott soha, s hitem szerint a jövőben sem fog tartozni azon helóta lelkek táborába, a kik a kezökbe adott kenyér nagysága, vagy a fejük felett suhogó korbács hosszához mérik kötelességtudalmokat. Vezettük az anyakönyveket eddig, fogjuk vezetni a jövőben is „hüen, megbízhatóan s tiszta kezekkel“ még azon esetben is, ha a „tisztesség“ elmarad, s eddigi teendőink a különben egyszerű családkönyvezéssel valamennyire megszaporodnak. Szolgálatára állottunk az államnak a múltban, szolgálatára állunk a jövőben is, csak hogy ez tőlünk lehetetlenséget ne követeljen; de azt is kimondjuk, hogy jogainkról sem most, sem a jövőben, sem egyesek, sem az állam kedvéért lemondani soha nem fogunk s kényszerítés esetén a szélalmát eladni sehogy

sem akaró potsdami paraszttal felelünk: „elvenné királyi felséged igen, ha Berlinben II-ik Frigyes nem volna a király“!

Földes, 1888. július 28.

Eröss Lajos,
ev. ref. lelkész.

T á r c z a.

Adalékok a tiszántuli ev. ref. egyházkerület történetéhez.

1768. Április 22-én.

Jelenvoltak: Szilágyi Sámuel superintendens elnöktele alatt: Derecskei András sénior Dézsi István nótáriussal, — Kömlei Márton, Tasnádi Székely István, Pápai István nótáriussal, — Kaszap István, Debreczeni János és az újonnan választott bihari esperes Lovasi Péter n.-szalontai lelkész és a collegiumi professorok. Világiak közül Domokos Lajos.

T á r g y a k :

1. A bihari egyházmege esperese Kápolnási Mihály 68 éves korában elhalván, Lovasi Péter szalontai lelkész választatott helyébe, a ki itt feleskettetett és hivatalában megerősítettetett.
2. A karczagi lelkipásztorok megidézttettek a Kunkerület gyűlésére; ügyöket Hatvani Mihály ügyvéd intézi.
3. A zilahi egyházban a lelkészek között előállott zavar, melyet Zoványi sénior idézett elő, — a ki a fiát is rendes lelkészszé tette a többiek megrövidítésével, — elintéztetik.
4. Csegei lelkész Körösi Zsigmond jelenti, hogy az egri püspök a szomszéd egyházakban és Csegén is látogatást tesz; és vele már közöltettek a pontozatok, melyekre felelnie kell. Utasítatik, hogy az 1731-ik évi Carolina Resolúcióhoz ragaszkodva, a keresztelesek tárgyában adjon feleletet, de a többi pontokat illetőleg hallgasson. Ezen határozat a szomszéd lelkészekhez is azonnal megküldendő ehhez alkalmazkodás végett.
5. A zilahi egyházba a zavarok elintézésére menendő küldöttségnek 16 frt adatik az egyházkerület pénztárából.
6. Jánosii egyházba, Tasnádi sénior elhalván, lelkészül Berhídai Mihály ajánltatik, ha szinte ő már elkötelezte is magát Megyesen ezen esztendőre.
7. Nyirbátori egyházban lelkészül Soltész János jelenleg halászi lelkész hívassék meg, habár elkötelezte is magát a halásziaknak.
8. Nagy András püspökii lakos házassági ügyében határozottatott: a szilágysági esperes nem jelenvén

meg, az intő levél hozzá elküldetik és előtte kihirdetendő lesz Báró Vesselényi Ferencz által.

9. Zilahi egyházban tovább nem engedhető meg, hogy tanító is — ki arra exmittálva nincs — oszthassa a poharat úrvacsorája alkalmával az 59-ik canon értelmében.

10. Hetei lelkész Ónodi József irányában az egyházmegye eljárása helytelenített; Ónodi maradjon továbbra is Hetében.

11. A monostor-pályiák vádakat adnak be lelkészek Székelyhídi András ellen; az egyházmegye vizsgálja meg.

12. Két schweiczi tanuló, A. Porta Domokos és Vitál Márton János, kik egy évig és 9 hónapig itt a főiskolában tanultak, hazájokba visszamenendők, segélyért folyamodnak. 20 frt adatik részükre a szláv ecclesiák javára gyűlt pénzből. Ezenkívül a séniorok is segítsék.

13. A debreczeni egyháznak temploma kijavítására 25 frt adatik. A szerencsi egyház is segélyt kér. Utasítottatik az illető superintendenshez fordulni.

14. A jövő gyűlés ideje meghatároztatik, hogy a megidézettek tudjanak alkalmazkodni.

15. Zilahi egyházban a lelkészek a stolaris jövedelmen nem egyenlően osztoznak. Vajasdi Mihály magának követeli a keresztelestől és esketéstől befolyó minden jövedelmet. Ezt a zilahi presbyterium jelenti: de határozat reá nem hozatik.

16. Egy házassági ügy intéztetik el. Dávid István sárándi és Oláh Rebeka füzes-gyarmati születésűek. A leány a házasságból feloldatik, de a férj kötelékben hagyatik. A költségeket fizessék kölcsönösen.

17. Kovácsii lelkész Somlyának könyveit a bihari egyházmegye adja át Szilágyi Jánosnak.

18. Boros-jenői Tisza László, nőjével Bájoki Szénás Rebekával 200 frtot küldött be, hogy annak kamatából a főiskolában egy alumnus tartassék. Hálás elismeréssel fogadtatik.

19. A januári gyűlés határozata értelmében a szatmári esperes megbizatik, hogy a csengeri lelkész és Pataki Mózesné közt felmerült viszályos ügyben intézkedjék.

20. Őrsi István körtvélyesi volt lelkész visszavéttetik reversális mellett a lelkészi kar kebelébe, de Körtvélyesen nem maradhat.

21. Lajkom János német katona előterjeszti, hogy egy magyar leánynak, Moldvai János leányának 4 frtot adott, hogy felesége legyen. A leány kijelenti, hogy ő azt a pénzt nem jegy gyanánt fogadta; de ő nem is megy a német katonához. A katona feloldoztatik, a leány bizonyos ideig kötelékben hagyatik.

22. Sukorói István kólyi lelkész özv. Ujfalusi Dá-

nielnét feleségül vevén, annak 400 frtjából 100-at elidegenített; a nő elhalván, ezen 100 frtot térítse meg az árvának.

23. Németi Mihály keserűi lelkész fölavattatik.

24. A Balmaz-újtársi lelkészek akár tavaszi, akár őszi terménnyel fizethetnek.

25. Kovács Péter bigamia miatt a polgári hatóság kezébe adatik.

26. A gyüreii leégett templom felépítésére segély kéretik. Az esperes mutassa ki, hogy mennyi költségre volna szükség? III. köt. 169—180. l.

1768. Junius 7-én.

Deputatio Superintendentialis extraordinem.

Jelenvoltak: Szilágyi Sámuel superintendens elnöklete alatt: Derecskei András, Tasnádi Székely István, Debreczeni János, Makodi Mihály, Lovasi Péter, Szatmári Pál beregi küldött, Dézsi István érmelléki képviselő. Szeremlei Sámuel és Domokos Lajos világiak.

Tárgya a gyűlésnek egy házassági elválásügyi ügy, mely miatt a szilágysági sénior megidézett.

1. Zoványi szilágysági esperes nem jelent meg. Két assessor, Szilágyi György és Papp Ferencz kihallgattatnak; a kik állítják, hogy a házassági ügyben az ő tractusok fölött nem ezen kerület, hanem az erdélyi van hivatva ítélni. Elmondják aztán a fenforgó házassági ügynél az eseményeket.

2. Kovács György sárándi lelkész ügye, hogy t. i. hamis bizonyítványokkal jelentkezett az esperesnél: kövesse meg az egész tractust.

3. Téglási József ardói lelkész ügyében szerzetesenek be a szükséges adatok.

4. Ónody József ügyében is még bővebb vizsgálat fog tartatni. III. köt. 181—186. lap.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

Közügyeink.

Két ultramontán nyilatkozat.*)

Furcsa idők járnak! Beállott a kánikulai melegség, a nagy szárazság. Bár eső lenne, mely megöntözné bőven az eltikkadt s a szomjúság miatt elepedt földet! Általános óhajlás ez mindazon vidék lakói szívében, hol az ég csatornái már hetek óta be vannak zárva. De ha a természeti világban a fejlődésre nézve oly mulhatatlanul kívánjuk az áldásthozó cseppeket, hogy a növényzet erősödhessek s megteremhesse hasznos gyümölcseit: úgy óhajtuk azt is, vajha némely emberek szellemi világára is hullana a fölvilágosodás, az elfogulatlanság, a más hitfelekezetűek iránt való nemesen gondolkodás

*) Térhiány miatt késett. Szerk.

harmatja, hogy ezután ne ismétlődjenek az alantabb ismeretett, ferde és egyoldalú gondolkozásmódra mutató nyilatkozatok.

Ezen gondolat fordult meg elmémben, midőn a „Pesti Hirlap“ folyó évi június 9-iki száma „Napi hírek“ című rovatának egy közleményét olvastam, hol Schlauch nagyváradi püspök bérmálási útjáról van téve említés.

Eleinte csak átsurrantam e közlemény felett, nem is gondolva, hogy abban oly állítás is foglaltatik, a mi az igazságtól oly távol áll, mint a föld az égtől, a mi reánk protestánsokra különösen, de általában az ország nem-katolikus lakosaira nézve mélyen sértő, a mennyiben jó hazafiságunkat vonja kétségbe. Midőn ezt megértettem, azonnal elhatároztam magamat arra, hogy megnézzem ez útról való tudósítást más lapban is, hátha tévedt az említett újság, de bizony máshol is azon értelem van kifejezve szóról-szóra. Elhatároztam magam arra, hogy — bár az ilyen és ehhez hasonló eljárásuk a katolikus papoknak nem épen ismeretlen — egy kissé szellőztetni fogom azt. De lássuk a valódi tényállást közelebbről.

Schlauch nagyváradi püspök most folytatja bérmálási körútját. Belényesen nagy diadallal fogadják. Tiszteletére lakomát adnak. A lakoma persze nem mulhatik el toaszt nélkül. A szíves házigazda Pável Mihály gör. kath. püspök vendégére üríti poharát, mire a vendég sem rest s odavág egy hatalmas dikeziót, a miben szóról-szóra a következőket is mondá: „Egyház és haza, e két szót mindenkor kapcsolatosan szeretjük mondani, mert nálunk katolikusoknál úgy tartjuk, hogy a ki jó katolikus, az jó hazafi is, és viszont, a ki jó hazafi, az egyszersmind jó katolikus.“

Ezen állítás első része azt hiszem, hogy igaz, mivel szeretem fölteni, hogy minden jó katolikus szereti hazáját s igyekszik jó hazafi is lenni; de már az ellen határozottan protestálunk, hogy minden jó hazafi egyszersmind jó katolikus is, mert mi protestánsok is jó hazafiaknak tartjuk magunkat, de a katholicismussal épen úgy nem egyesülhetünk, mint a hogy nem tud egyesülni a tűz a vízzel. Nagy közöttünk a válaszfal, s azt a közeledés helyett mai napság még távolabb-távolabb tolják az említett-féle nyilatkozatok s nagyon sajnáljuk, hogy azt egy tudományosnak hirdetett püspök tette, kit útjában még maga a kálvinista Róma is nem régiben oly nagy diadallal fogadott.

Hogy nem csupán a katolikusok voltak jó hazafiak, hanem talán sokkal inkább a protestánsok, azt azonnal átláthatja az elfogulatlan szemlélő, mihelyt elzarándokol a távol multak hazájába s felnyitja azon könyvet, honnan a multak eseményeit hamisítatlanul megismerheti. Értem azon történelmi munkákat, melyek sem egyik, sem másik résznek nem kedvezve, híven tükrözik vissza az elmúlt idők eseményeit. Hát vajjon azok voltak-e a jó hazafiak, a kiknek egy általok dícsőített kedvencz alakja ezt használta szavajárásaként: „*inkább maradjanak a falvak pusztán a farkasok és egyéb vadak számára, mintsem kálvinista és lutheránus eretnekek lakjanak azokban*“?; vagy pedig azok, kik a vallásszabadság ügyében fogtak ugyan fegyvert, de a nemzeti elnyomatás ellen is küzdöttek s drága vérüket hullatták? Vajjon azok voltak-e a jó hazafiak, a kik a nemzeti nyelvvél édeskeveset törődtek, s előttök csak az volt a főczél, hogy az ország katolikus legyen, vagy pedig azok, kik édes anyanyelvünknek megőrzői voltak, a kiknek köszönhetjük, hogy most se nem németek, se

más nemzetiségűek nem vagyunk, hanem azon nyelven dicsérhetjük Istenünket, melyet őseink hoztak magokkal a távol kelet honából? Vajjon a Básták, Barbiánók, Pázmányok, Kolonicsok, Szelepcsényiek s több más, hozzájuk hasonló kegyetlenek voltak-e a jó hazafiak, vagy pedig a Bocskaiak, Bethlenek, Rákócziak? Vajjon az az örök emlékezetben élni fogó nagy ember, kihez hasonlót századok sem fognak szólni, Kossuth Lajos, azért mert nem katolikus, nem jó hazafi-e? Vajjon az országunkban élő három millió protestáns s több milliókra menő nem-katolikusok nem jó hazafiak-e? Bizony nagy merészség, elfogultság és rosszakarat kell a Schlauch-féle nyilatkozatokhoz s az ilyeneken nem csodálkoznánk annyira, ha azt egy szűklátkörű, a multat ismerni nem akaró, egyszerű plébánus mondotta volna, de hát az egy olyan embernek szájából hangzott el, kit igen szeretnek nagy tudományúnak, felvilágosodottnak s elfogulatlanak tüntetni föl.

Ad vocem plébánus. Ilyenfélétől is olvastam a napokban egy olyan nyilatkozatot, mely erősen magán viseli a jézsuíta nevelés és ultramontanizmus bélyegét. Nem szándékom az illető nevét és lakhelyét nyilvánosságra hozni, hiszen úgy is vannak közöttük elég számosan olyanok, kik ha nyilatkozattételre lennének felszólítva, hasonló nézetet vallának, hanem pár rövid megjegyzés kíséretében idézem azt: „*A felekezeti (?) (értsd protestáns) tana ellen küzdök ott, a hol kell, azt nem tagadom, azt mindenki tudja, hogy kötelességem és ezt nem veszi senki zokon (?); de személyek ellen küzdeni, — kikről vallásom tanai szerint azt is fel kell tételeznem, hátha az egyház, t. i. a kath. egyház lelkéhez tartoznak, habár külsőleg ennek nem tagjai, — meggyőződésemmel ellenkezik.*“

Ezekre a szavakra csak az a megjegyzésem, hogy a plébánus úr e szerint küzdhet személyek ellen is, mert nincs és nem lehet egy protestáns sem, a ki a katolikus egyház lelkéhez tartoznék. Mindnyájan nagy hálával tartozunk Istennek, hogy a sötétségből kivezérelt s az evangéliom örök érvényű forrásához, a tiszta, a valódi keresztyénséghez elvezérelt. Nekünk a katholicizmus nem kell se testünknek, se lelkünknek, mi szilárdan ragaszkodunk egyszerűségében fenséges protestáns keresztyén egyházunk tanaihoz.

Különben ez a plébánus volt az, a ki kineveztetése után híveihez intézett s nyomtatásban ezer meg ezer számban szétosztott levelében erősen hangsúlyozta, hogy főtörekvése leendő a különböző egyházak közé ékelt egyházukat nevelni, a tévelygő eretnekeket az egyedül üdvözítő egyházba visszatéríteni. Ez a plébánus az, a ki a vegyes házasságban élő hitfeleit templomi prédikációjában arra buzdította, hogy hitvestársaikat igyekezzenek hozzájuk csalogatni. Ő vallja be nyíltan, hogy: „*a felekezetek tana ellen küzd*“, miből látnivaló, hogy az elmúlt sötét emlékü idők gonosz szelleme ismét fölemelte fejét, mert szerinte a prot. egyház nem egyház, hanem csak felekezet, s tagjai csak annyiban tűrhetők meg, mert fel lehet rólok tenni (persze jézsuíta okoskodással), hogy „*az egyház lelkéhez tartozhatnak*“. Sajnálatra méltó, hogy ilyen felfogással is lehet a mai felvilágosodott korban találkozni. Fájdalom, hogy vannak egyének, kik nem akarják tiszteletben tartani egyházunk isteni, emberi és országos törvények által szentesített létjogsultságát.

Jónak látam fölemlíteni a fentebb elmondottakat, jónak látam ismertetni ama két ultramontán nyilatkozatot. Érdemes az arra, hogy minél szélesebb körben ismertté legyen, hogy

megerthessük az idők jeleit, s tőlünk telhetőleg munkálkodjunk, s ha kell, küzdjünk az ultramontanizmus ellen.

Makó, 1888. június 13.

Vöröss Zsigmond,
ev. reform. segédlelkész.

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

Jelen igénytelen soraimban ismét egy nemes kis mozgalomról van szerencsém tudósítani becses lapját, mely az ország szívéből oly távol, az aradmegyei Vadászon történt.

Ugyanis a vadász tanuló ifjúság f. évi aug. 12-én az ország különböző vidékein levő árvizkárosultak javára egy gyermek-színi előadást rendezett, melynek tiszta jövedelmét, 22 forintot nagyméltóságú Tisza Kálmánné gróf Degenfeld Schonberg Ilona úrnőnek, mint az országos árvizkárosultakat segélyező „Jó szív” egyesület elnöknőjének el is küldtünk.

Előadatott az ifjúság által: Gál M. 2 felvonásos „Mátyás hadnagya” című gyermek-színműve. A színi előadást megelőzőleg, közben és utána pompás szavaltok is voltak. Színi előadás előtt pedig a műkedvelői társaság a Hymnust, majd később a Szózatot és végül az Insurgensek indulóját adta elő nagy tetszés közt és sikerülten.

A műkedvelők közül Zilahy Sándor Mátyást, a fogolyt Hajdú Gyula Csákány Ferkót, a Mátyás játszótársát; Malczanek Hermina Podiebrád Katalint, a cseh király leányát; Hajdú Jóska Vitéz János püspököt és Weiszberger Lajos Wladimirt, a Katalin szolgáját személyesítették sikerülten s ügyes mozdatokkal. A szavaltók közt pedig kitűnt Hajdú Ferencz, ki a „Fogoly Lengyelt” és Weiszberger Henrik, ki Arany János „Tetemre hívás” című szép darabját adták elő. A szépen sikerült előadás szép közönség előtt, az ev. ref. fiúiskola udvarán — mely csinos színpaddal s tetszést aratólag volt ez alkalommal feldíszítve — 1 frt 60 kr költséglevonással 22 frt tiszta jövedelmet eredményezett, mely összeget, mint fentebb említve volt, rendeltetése helyére el is küldtünk. Felülfizettek s így a nemes cél még inkább elé mozdították: Dr. Miczinger Károly orvos úr 1 frtot, Kiss Károly úr 60 krt, Jung Miksa debreczeni úr 1 frtot, Malczanek Bálintné úrnő 30 krt, Schédl úr 10 krt, Páll Pálné úrnő 10 krt, Weisz Sámuelné úrnő 10 krt. Fogadják mindnyájan ez úton is legmelegebb köszönetünket.

Vajha találkoznának hazánk más vidékein is ily nemesen gondolkodó gymnasiumi tanuló ifjaink, kik az áldott szünidőt is ily humánus intenciójú alkalomra használnák fel s járulnának némi segélyvel az annyira sujtolt szívek keserűsége enyhítésére.

Vadász-Aradon, 1888. aug. 16.

T. Szerkesztő úrnak stb.

Hajdú József,
ev. ref. néptanító.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

A bölcseségnek sokaságában sok búsulás vagyon.

(Folytatás.)

E b. lap hívatolt számában, mint figyelmet érdemlő és eszmecserét igénylő pont felemlítettik, hogy kultuszunkba fel-

vétessék-é — de a szentkönyvhöz méltó komolysággal — a bibliaolvasás?

Semmire sem lehet határozottabb feleletet adni, mint a bibliaolvasásra vonatkozó kérdésre; csak a felolvasó „ki-ségét és az időt kell meghatározni. Mert hogy az olyan időben való olvasásnak, mint a melyben az Debreczenben szokásban van, nem csak haszna nincs, hanem árt is a szentkönyv tekintélyének: az szörnyű világos; az olvasót ott, a hol kevesebb a templom, mint a lelkész, könnyű megtalálni, mert csak a szolgálati órák beosztásától függ; a hívatottság köztudomású volta s a komoly méltóság, mely a felolvasóban nem csak hívatásából, hanem ténykedése átérzéséből folyólag is megvan: le fogja vonni magához a közfigyelmet. De ki és mikor olvassa a szentkönyvet ott, a hol egy s hát még ott, a hol 2 kisebb gyülekezetnek egy pástora van? Itt az én korlátolt felfogásom szerint a bibliaolvasás a szentbeszéddel felváltva vétethetik csak gyakorlatba az évnek a télen kívüli vasárnapjain; télen pedig köznapon olvastatnék és magyaráztatnék; annyit azonban komoly meggyőződés után megjegyezhetek, hogy ha azt akarjuk, — mert mást céltudatosan nem is szabad akarnunk, — hogy a biblia megnyugtató, reményt keltő és hitet szülő tanításai, intelmei és bátorító vigasztalásai mindig megtalálják az utat, az igazságot kereső és isteni segélyért áhító szívhez: akkor ne tegyük azt mindennapivá; mert a mindennapiság megszokást, majd közönyt s talán unalmat is szül?! A léleknek, mint az anyagnak is az egymást felváltó borúra-derűre, csendre, zúgó zivatarra, villámos dörgésre stb. van szüksége, hogy éberségét, érdeklődését és elfogadó rugékonyságát egyensúlyban tarthassa. Non semper idem!

A kátémagyarázás kérdésénél — elmerülvén a 300 év előtti kor nagy, és a körülmények parancsából összetömörített bölcseségébe, ha vizsgálom a szilárd meggyőződésű férfiakat, kik az emberi találmányok és a vallást elborító czerimóniák özönétől annyira megborzadtak, hogy a szentíratba „beerőszkolt” dogmákat, mint kopár szirtet állították fel a reformáció szent csataterén, elmerülvén, mondom és vizsgálván a confesióknak megállapított tételeket: nem tudok mást, mint átveszem Channing elméletének szavait és azt mondom, hogy nem hiszem, „mintha az emberi szellem akkori korának első erőködésében teljesen kimerült volna s mintha egy vagy több nemzedék is örökre lelánczolhatná az emberiség értelmi és erkölcsi erélyét” s mert nem hiszem, de meg ők sem akarták a bibliában is parancsolt szabad vizsgálódást az egyszer megállapított és pedig „emberi” tekintélyen megállapított dogma börtönébe láncolni: tehát úgy gondolkodom, hogy azt:

a kátét revideálni, s vallásunk védelme érdekében bizonyos fokig ad absurdum vitt dogmáit — egy kicsit a szeretet Istenének fogalmához méltóan átídomítani, talán nem sértene sem az ősök iránti hálás megemlékezést, sem a szentkönyvet?! mert hogy többet — legalább itt, — ne említsék mégis csak nehéz beszéd az, hogy mi, az Isten képére teremtetett lények, olyanok volnánk, a kik a jó és rossz között különbséget tenni nem tudunk és így erényül beszámítható cselekmény véghezvitelére is képtelenek, tehát nem is erkölcsi lények vagyunk; és ez semmivel sem alacsonyabb dicsekedés részünkről, mint a Scholastikusok és Canonisták ama minden világok határait túlszárnyaló állítása, hogy a római pápák hatalma 6645 és 7/8-adszor nagyobb a császárok és királyok hatalmánál! — tehát

ha helyén valónak látjuk, hogy azokat a dogmákat, me-

lyeket Ursinus és Olevianus a vita hevében azért szigorítottak, hogy szembeszökőbben kitűnjék a gögös ellenfél állításának kevélysége, mely szerint ő mint Péterutód és Krisztus helyettese jogosított a bűnök megbocsátására, most már, a talán tisztultabb, de mindenesetre szelidültebb kor igényeihez alkalmaztassuk, — a nélkül azonban, hogy a sarkalatos igazságokat feladnánk, — részemről magyarázasi tárgyal nem csak meghagynám, hanem az egyöntetűség tekintetéből az erdélyi egyházakba is bevételném a kátémagyarázást.

Hát még mi van napirenden?

A halottak temetése körül való szertartás.

E téren már a lelkészek szabadelvűbb része foglalt állást; a mennyiben azok, a kik „aere perennius“ megállapították hírnevüket, vagy azok, a kik csak annyira barátjai az ígéhirdetésnek, a mennyiben az egy kevés napi bevételt ad; vagy azok, a kik nem akarnak halálok után egy társukat se gyötörni azzal, hogy tettűs életük mezején válogassa a koporsót megillető koszorú virágait?! kimondották, hogy: hamvaik felett ne tartson senki tanítást. Ők tették; ők mérlegelték magokat; ők fejezték ki hallgatagon, hogy pályájukat s egyházuk híveit csak addig és annyira becsülték, a mennyiben nekik a megélhetés kellekeit kiszolgáltatták! Az önbecslés ellen nines fellebbezés nekik, ha már kenyér nem kell, íge sem kell! elvették jutalmukat.

Hanem miután úgy akarta az Ur Isten, hogy ne csak ily stoikus lelkészek, hanem a más gondolkozású ígéhirdetők mellett, az ő egyházának más tagjai is legyenek; és inkább ezekre vonatkozólag van eszmeesere czéljából felemlítve az, hogy énekeljünk-e a temető útján a koporsó felett? én, mint a kinél hiányzik az a magasra törő s onnét az alantvilágot megvetőleg lenéző röperő: kockázatok egy pár gondolatot a felvetett éneklési kérdés felett is, s azt mondom, hogy: énekeljünk!

G. I.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Trefort Ágoston, *vallás- és közoktatásügyi miniszter, a magyar tudományos Akadémia elnöke f. hó 22-én Budapesten elhunyt s ugyanott 24-én eltemettetett. Míg részletesebben méltatná lapunk azt, hogy mit tett Trefort Ágoston hazánk közoktatásügyének emelésére, addig is csön-des pihenést kívánunk a megszűnés nélkül oly sokat munkálkodott nagy államférfi nyugó poraira. Gyásza van koporsója fölött a magyar hazának, gyászt öltöttek főként a magyar tanintézetek. Főiskolánk homlokán is búsan lengett temetése napján a gyászlobogó.*

Új tápintézetünk. Főiskolánk új tápintézete iránt a meleg érdeklődés tettekben kezd nyilvánulni. A háznagyhi hívatálhoz beérkezett az első adomány, mint gyűjtés eredménye Tisza-Roffról 36 frtban. Ezen összeghez járultak: a t.-roffi ref. egyház 5 frt, Roffi Borbély Géza főgondnok 5 frt, Gr. Waldeck Frigyesné 5 frt, Dr. Magyar K. Géza 1 frt, Magyar K. István

1 frt, Magyar K. Lajos 2 frt, özv. Borbély Józsefné úrnő 2 frt, özv. Domokos Mihályné úrnő 5 frt, Dr. Bodnár Sándor 1 frt, Gr. Waldeck Frigyes 1 frt, Bárczay Elemér 1 frt, aug. 19-iki perselypénz 3 frt, Tóth Miklós lelkész 1 frt, Jancsó Géza szolgabíró 1 frt, Szitás István I. tanító 1 frt, Oláh József fitanító 1 frt. Ugy a gyűjtést eszközöző lelkész úr, mint a nemes keblű adakozók nagy elismerést s köszönetet érdemelnek a szép kezdeményezésért, a jó példaadásért. Debreczen, 1888. aug. 24. Rózsa Sándor, főisk. háznagy. — Az új tápintézetben a szept. 10-én megkezdendő étkezés előtt próbaképen már szept. 1-én megkezdődik a próbafőzés a 30 remanens ifjú részére, kik jelenleg is tápintézeti ellátásban részesülnek. A felszerelési munkálat, a berendezkedés nagy serénységgel foly, úgy a gazdasági tanács, mint a tápintézeti bizottság, ez utóbbi élén a buzgó elnökkel, mindent elkövetnek, hogy a kívánt siker bekövetkezzék. Az építés be van fejezve s át is adva a tápintézeti bizottságnak.

Balogh Ferencz külföldi útja. Balogh Ferencz hittanár külföldi útjáról augusztus 11-kén visszaérkezett; július 16-ig Londonban volt, György Endre képviselő társával a presbyterián nagygyűlésen annak végeztéig résztvett. Sőt érdekelvén őket a Lambeth palotai (anglikán érseki lak) püspökök értekezlete, Dr. Duka Tivadar szíves közreműködésével megjelentetett a nagy Biblia-Terjesztő Társulat által adott azon fogadtatáson, mely az anglikán püspökök részére rendeztetett, s volt alkalmuk ott hallani a yorki, dublini, új-yorki érsekeket, több püspököket s végül a canterbury-i érseket; Balogh be is mutattatott Benson érsek úrnak épen Duka úr által s Anglia e kitűnő primásával személyesen beszélt. A tulajdonképeni tanulmányútra B. F. Londonból Párisba ment át; az részére meg lett könnyítve az által, hogy a londoni nagygyűlésen megjelent lelkészek és tanárok által a kitézött pontokra az élő érintkezés ajánló levelek útján kellőleg és sikerbiztosítólalag előkészítettett. Párisban főleg Bersier Jenő jeles lelkész buzgó segélyével a Coligni szobrát a művész műtermében megnézte; a protestáns történelmi Társulat gazdag könyv-, oklevél-, régiséggyűjteményét a tudós titkár (Weiss) páratlan buzgó kalauzolásával apróra felnézte. Majd az Aragón sugárúton fekvő ref. theologiai fakultást tanulmányozta át, Ménégóz hittanár adván a kívánt felvilágosításokat; szállásán felkereste Lichtenberger dékánt s vele értekezett; végül az új missióházat látogatta meg, a francia ref. egyház e méltó büszkeségét és Bersier templomát, az új liturgia használatát, egy istentiszteleten szem- és fültanuként szemlélte. Bersier házában töltött estélyen bő alkalom volt Vaucher hittanár jelenlétében a magyar és francia ref. egyházak felett eszméket cserélni. Montaubanban a theologiai fakultás dékánjának Bois Károlynak volt vendége, valammennyi tanárral érintkezett, kivált Doumergue, az egyház történelem tanárával volt hosszabb értekezése ennek házában. Épen theologiai szakvizsgák ideje volt, azon is jelen volt; a tanintézet bentlakó felügyelője Vielles lelkész úr megmutatta az ősi tanintézet régi épületét, hol a nantesi edictum visszavétele előtt volt az akadémia elhelyezve. Az ifjú Bois Henrik, tanárjelölt, személyes kalauzólása nagy segélyül szolgált mindenben. Toulouse, az albigens háború szomorú színhelye, ódon templomaival s emlékhelyeivel komor érzelmekre hangolta a magyar szemlélőt; innen Narbonneba ment, s azon derék debreczeni hölgy (özv. Hegyi Mihályné) indítványára, a ki a londoni gyűléseken is megjelent, s az egyházi ügyek iránt nagy érdeklődést mutatott, a Pyrenéken át

átutazott az ő kíséretében Spanyolországba, s az elragadó szép Barcellona a földközi tenger partján lett a legmesszebb pont, hová elhatott; az ottani kiállítás nem maradt megnézetlenül. Nimes, Páris után a legnagyobb francia ref. egyház, kegyeletes megálló pontul választatott, a mellett terül el a Cevennes hegység, a Camisard háború szomorú színtere. Babut lelkész, a ki a 72-iki országos zsinat elnöke volt, mutatta meg a francia ref. egyház mult századi legnagyobb és leghősiabb lelkületű lelkészi alakjának, a puztai egyház patriarchájának: Rabaut Pálnak mostanában felfedett sírját, arczképét egy általa lakott szoba pinczéjében, melyet kegyeletes kéz sírbolttá alakított át, s ma a távol hitrokonok meg szoktak keresni. Lyonon át, hol szinte időzött, Genf lett Helvétiában első megállapodási pont, hol Deluz titkár a szabad egyház theologiai intézetével ismertette meg, hol a Gaussenek és Merle D'Aubignék szelleme fúval ma is; Roge tudós könyvtárnok pedig a genfi egyetemről adott felvilágosításokat. Majd Lusaanne két theologiai intézete vonzotta, hol Viret emléke van fentartva, Bridel lelkész és Chavannes könyvtárnok bőszeges ismertetések nyújtottak. A kies fekvésű Neuchâtelben s két theologiai tanintézetében különböző érzelmekkel telt el, itt meg Farel szobra, mely az ó-kathedrál előtt nyitott bibliával áll, lepte meg; sajnálatára Godet tanárt nem találhatta a városon. A 3 helvét reformátor három főhelye a mult és jelenre számos gondolatokat keltett. Zürichben Zwingli új szobrát nézte meg, s Münchenen, hol a kiállítást látogatta meg és Bécsen át érkezett haza. Mindkét útvjáról írásbeli jelentést fog készíteni. A személyes érintkezés és találkozás eleven csatornáján számos jelesekkel ismertette magyar ref. egyházunkat, melynek nevét messze pontokon kezdik ismerni és tisztelni!

Egyházmegyei közgyűlés. A debreczeni ev. ref. egyházmegye e héten, f. hó 23-án gyűlést tartott a debreczeni főiskola tanári gyűléstermében, — az előző napon d. u. 4 órakor ugyanott előbb értekezetre jöven össze. A közgyűlés főbb tárgyairól jövő heti számunkra ígért lapunk egy barátja részletesebb tudósítást.

A felekezeti theologikák és az egyetem. A közoktatási minisztérium közelebb azt az értesítést küldte a ref. egyházak főhatóságához, hogy a felekezeti theologiai intézeteket végzett theologusokat is részesíti azon kedvezményben, a mely a r. kath. szerzetrendi tagokra nézve fennáll, hogy t. i. négy éves tanfolyamukat az egyetemen két évbe beszámítja, ha a nevezettek a humán szakok tanárjelöltjei kívánnak lenni. Megkivánja azonban a miniszter, hogy a theologiai akadémiák tanulmányi rendje vele közöltessék. (Egyetértés.) — Elismeréssel fogadjuk a minisztérium ezen méltányos intézkedését, mert egyházunk egyetemével buzgón óhajtjuk, hogy felekezeti gymnasiumaink — mint eddig, úgy jövőre is — theologiai képzettséggel bíró tanerőkkel láttassanak el. Meggyőződésünk, hogy a tanári képzettség foka, a nyújtott kedvezmény által legkevésbé sem szállítatik alább; miután azon idő, melyen át hittanhallgatóink a philosophicumok és paedagogicumokkal, továbbá a görög és héber nyelvekkel s egy szintén kötelezett modern nyelvvel foglalkoznak, a beszámított 2 évet bátran kiadja, — nem is fejtegetve azt, hogy a theologiai pályát végzett 22 éves, képzetebb ifjúnak 2 évi munkája a csak érettségi vizsgát tett 18 éves ifjúnak 4 évi munkájával — egyéb körülményeik megfelelő volta mellett — bizton felér. Így a nyújtott kedvezmény felhasználását — míg a tanárképzés terén egyházunk valamely

régóta várt positiv intézkedést tehetne — hittanhallgatóink figyelmébe melegen ajánljuk, szívünköl óhajtván, hogy őket ez irányú nemes törekvésekben egyházi és iskolai hatóságaink kellő mértékben támogassák és segítsék. — Végül óhajtanunk kell, hogy ez alkalomból a humán szakok mellett a reális szakokra készülők részére is némi kedvezmény eszközöltessék ki.

Értesítés. Nagytiszteletű lelkész úr! Hivatkozással a tisztántúli ev. ref. egyházkerület 1885. évi áprilhóban tartott közgyűlésének 72. számú határozatára, melyben a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés elrendelte, hogy a tanítók részére a szükséges vezérkönyveket az egyházak, illetőleg az iskolák szerezzék be, s azok, mint az iskola tulajdonai szálljanak át tanítóról-tanítóra; továbbá, hogy „egyházkerületünk népiskoláiban mindenütt az egyházkerület tulajdonát tévő kézikönyvek használtassanak“, mely kötelező szabály ellenőrzésére az egyházmegyék esperesei s általában a lelkészek felkéretnek és útasíttatnak: van szerencsénk nagytiszteletű urat, mint iskolaszéki elnököt, tisztelettel értesíteni, hogy egyházkerületünk kiadásában eddigelé a következő vezér- és kézikönyvek jelentek meg. I. Vezérkönyvek. 1. Utmutatás a ker. vallás népiskolai tanítására. I. kötet. Ára 80 kr. Vezérkönyv az 1—4 elemi osztályok tanítói számára. Irta Kovács Lajos. 2. Utmutatás a ker. vallás népiskolai tanítására II. kötet. Ára 55 kr. Vezérkönyv az 5—6 elemi osztályok tanítói számára. Irta Kovács Lajos. 3. Vezérkönyv a női kézimunka osztályonkénti tanításához. Ára 1 frt 50 kr. Irta Dóczy Gedeon. 4. Vezérkönyv a természetrajz tanításában. Ára 1 frt 20 kr. Irta Sente József. 5. Menynységtan a népiskolában. Vezérkönyv az elemi iskola 1—6 osztályaiban tanítók számára. Ára 1 frt 80 kr. Irta Kovács Lajos. 6. Vezérkönyv a hangoztató írva-olvasatáshoz s útmutatás a Magyar Ábécze használatához. Ára 25 kr. Irta Dóczy Gedeon. 7. Természettan a népiskolában. Vezérkönyv a tanítók számára. Irta Dr. Fodor Ferencz, átdolgozta Somogyi Pál. (Sajtó alatt van, de f. évi szeptemberhó 1-re meg fog jelenni.) II. Kézikönyvek. 1. Bibliai történetek az elemi iskola 3 és 4 osztálya számára. Ára 20 kr. Irta Kovács Lajos. 2. Keresztýén vallástan az elemi iskola 5 és 6 oszt. számára. Ára 20 kr. Irta Kovács Lajos. 3. A ker. egyház történelme az elemi iskola 6 osztálya számára. (Az A és B tantervhez.) Ára 24 kr. Irta Gergely Károly. 4. Magyar Ábécze és olvasókönyv. Ára 20 kr. Irta Dóczy Gedeon. 5. Életrajzok a magyar nemzet történetéből, az elemi iskola 3 és 4 osztályai számára. Ára 20 kr. Irta Gergely Károly és Kovács Lajos. 6. A magyar nemzet története, az elemi iskola 5 és 6 osztályai számára. Ára 20 kr. Irta Gergely Károly és Kovács Lajos. Ugy a vezér-, mint a kézikönyvek kaphatók és megrendelhetők ifj. Csáthy Károly debreczeni könyvkereskedőnél, mint az egyházkerület népiskolai könyvkiadványainak bizományosánál, ki e könyvek árából, ha egy-egy műből legalább tíz példány rendeltetik meg, az egyházak és tanítók részére 5% árengedményt köteles adni, sőt a a női kézimunka-tanítás vezérkönyvének árából, minden egyes példány vételénél, 15% engedményt ad. Tisztelettel maradtunk Debreczen, 1888. aug. 15. Az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság végrehajtó bizottsága.

Beküldettek. 1. Népszerű tapasztalati lélektan iskolai s magán használatra. Készítette s kiadta Dóczy Gedeon tanár, a debreczeni ev. ref. egyház nevelő intézetében igazgató. Debreczen 1888. (Ára?) Az ismert nevű szerző a bevezetés után 3 részben tárgyal a lélekről, mint ismerő, érzelmi

és akaró tehetségről. Átfutottuk e 75 lapra terjedő művet, sőt egyes részeit kellő gonddal tanulmányoztuk is, s mondhatjuk, hogy az könnyen érthető tiszta nyelvezetével, világos fölfogásával igen kedvező hatást tett reánk. Ajánljuk az érdeklődők szíves figyelmébe. — Vargyas Endre kir. tanfelügyelőtől Méhner Vilmos kiadásában 2 elemi népiskolai munka küldetett be hozzánk, u. m. 2. egy Földrajz a 3-ik és 4-ik osztály részére és 3. egy Magyar nyelvtan a 2-ik és 3-ik osztály részére. Az elsőnek 16 kr, a másodiknak 12 kr az ára. Mindkettő a miniszteri tanterv alapján készült. Könnyen érthető, világos meghatározásaival kétségkívül nyeresége e két munka a népiskolai tanügyi irodalomnak. — 4. Világtörténelem a polgári és felsőbb leányiskolák második osztálya számára írta Kozma Gyula főv. polg. leányisk. igazgató. 1-ső kötet. Ókor. A középkori intézmények alakulása. Budapest. Méhner Vilmos kiadása. 1888. Ára 1 frt. Négy színnyomatú térkép és 78 a szövegbe nyomott kép élénkíti a díszes kiállításban 178 lapra nyomott művet. — 5. A „Biharmegyei régészeti és történelmi Egylet“ évkönyve. 188⁵/₆—188⁷/₈. Szerkesztette Hegyessi Márton egyleti titkár. N.-Várad, Hügel Ottónál. Főként a történetbuvárokat közéről érdeklő mű megérdemli a figyelmes átolvasást. — 6. Az uzsora. Irta egy népbarát. A közművelődési és gazdasági egyleteknek ajánlva. Budapest 1888. Kókai Lajos könyvkereskedése. Ára 10 kr. Egyszerű, a köznép által is felfogható nyelven beszél e művecske az uzsoráról, a nép jóléte e legnagyobb ellenségéről. Hamarjában alig ajánlhatnánk a lelkész és tanító urak, általában a nép barátai figyelmébe egy-egy hasznosabb művecskét.

Szerk. posta. M. J. Bihar-Diószeg. Köszönöm az értékes küldeményt. Jönni fog. — — — Sem a magánéletben, sem a nyilvánosság terén nem szeretem az érzékenykedést. Hogy gondolhatja ön, hogy a ki cikkére megjegyzéseket tesz, az már gorombásodik önnel?! Boecásson meg, de nem adom ki cikikét, annyival is inkább, mert sok helyen kifejezéseit s célzatát sem értem. Nyugodjék meg ön abban, hogy D—y—s, kit én személyesen és közelebbről is ismerek, és igen nagyon becsülok, az ígehirdetés nagy és fontos munkáját egyáltalán fogva nem kiesinyeli s a gyermekes jelzővel nem illeti, sokkal inkább tőle telhetőleg egész odaadással él annak; hanem igenis mint nem ábrándok után kapkodó, hanem a speciális magyar viszonyokkal is számot vető, évek tapasztalatával bíró falusi lelkész érzi, tudja, hogy nálunk a lelkész nemesak ígehirdető, hanem egyházszervező, az anyagiakra felügyelő oly egyén, ki egyedül a tudományoknak s pusztán a szellemi foglalkozásoknak nem élhet, rajta nyugodván a felelősség mindenért, neki kelletvén lenni az egyház úgy szellemi, mint anyagi ügyei felelősséggel egyedül működő vezetőjének.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a debreczeni ev. reform. egyházmegyébe kebelezett gáborjáni harmadosztályú egyház lelkészi állomására.

Javadalma — mely 52 frt 50 kr készpénzből, föld, termény és apróbb járandóságokból áll — a hivatalos becslés szerint 803 frt 92 krt o. é. tesz.

A megválasztandó lelkész, ki hivatalát — az özvegy kegyeleti évet nyervén — önállólag 1890. ápril 24-én foglalhatja el, az egyházmegyei lelkészi gyámintézetnek kötelezett tagja levén, ennek szabályai szerint első évi fizetésének felét a lelkész gyámintézeti pénztárba köteles átszolgáltatni.

Az ezen állomásra minősítettek felszerelt pályázati kérvényei f. évi szeptemberhó 23-ik napjáig Dávidházy János espereshez Kabára (Hajdú-megye) küldendők.

Debreczen, 1888. aug. 18.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat

a karczagi ev. ref. IV. osztályú gymnasiumban lemondás folytán üresedésbe jött h. tanári állomásra, melylyel a latin és magyar nyelvnek, mint főtárgyaknak, esetleg más tárgynak heti 22 órán való tanítása van összekötve.

Évi javadalmazás: 800 frt.

Csak ev. ref. vallásúak pályázhatnak. A kelően fölszerelt folyamodványok — melyekhez kezesztvelél, vallás, tanulmányok, eddigi hivataloskodásról és hadkötelezettségről szóló okmányok is csatolandók — az igazgatótanács elnökéhez f. évi szept. hó 8-ik napjáig küldendők.

Okleveles tanárok előnyben részesülnek. A megválasztott tanár — a gymnasiumnak ez évben leendő szervezése után — sikeres működés esetén állandósíttatni fog az 1889—90. isk. évre 900 frt évi fizetéssel. Ha a pályázónak oklevele nem volna, állandósíttatásától számított egy év alatt köteles azt megszerezni s a tiszántúli ev. ref. tanári nyugdíjintézetbe is belépni. Az állomás f. évi szept. 15-én elfoglalandó.

Karczag, 1888. augusztus 20.

Hajnal Elek,
gymn. igazgatótanács elnök.

1—2